

УДК 635.977.7

Код UPOV: CEDRS_ATL

Методика

проведення експертизи сортів кедр атласького (*Cedrus atlantica* (Endl.) G. Manetti ex Carrière) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Cedrus atlantica* (Endl.) G. Manetti ex Carrière.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини чотирирічного віку

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять рослин чотирирічного віку.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик..

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 2,0 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин. Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для експертизи на відмінність.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти дерев нетипові не допускаються.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в

комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: форма крони (ознака 1);
- Час початку розпускання верхівкової бруньки (ознака 21).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів кедр атласського

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Дерево: форма крони VG 1	конічна пірамідальна округла розлога	1 2 3 4	
2. QL	Дерево: похилі гілки VG, 1	відсутні наявні	1 9	
3. (*) QN	Дерево: за висотою MG 1	дуже низьке низьке середнє високе дуже високе	1 3 5 7 9	
4. (*) QL	Дерево: головний пагін VG 1	відсутній наявний	1 9	
5. (*) QN	<u>Лише для сортів з головним пагоном.</u> Дерево: кількість гілочок верхівкової кільчатки (час: осінь/зима) VS 2	мала середня велика	3 5 7	
6. (+) QN	<u>Лише для сортів з головним пагоном.</u> Бокові гілки: кут між першими 5 см гілочки і головною гілкою MS 2	малий середній великий	3 5 7	
7. (+) QN	<u>Лише для сортів без головного пагона.</u> Дерево: кут між гілками поточного і попереднього року MS 2	малий середній великий	3 5 7	
8. QN	Гілки поточного року: за довжиною MS 3	короткі середні довгі	3 5 7	
9. QL	Гілки поточного року: опушення VG, 3	відсутнє наявне	1 9	
10. PQ	Гілки поточного року: забарвлення: (з-під сонячного боку після здерев'яніння) VS 3	сіро-коричневе жовто-коричневе червоно-коричневе коричневе	1 2 3 4	

1	2	3	4	5
11. (*) (+) QN	Галузки поточного року: кількість голок у пучку MS 3	мала середня велика	3 5 7	
12. PQ	Хвоя: забарвлення VG 3	сріблясто-зелене голубувато-зелене сизо-зелене	1 2 3	
13. (+) QN	Хвоя: за довжиною MS 3	коротка середня довга	3 5 7	
14 (+) QN	Шишки: кількість на пагоні поточного року MS 4	одна дві три більше трьох	1 2 3 4	
15 PQ	Шишка: форма VG 4	циліндрична яйцеподібна бочкоподібна	1 2 3	
16 (+) QN	Шишка: за довжиною MS 4	коротка середня довга	3 5 7	
17 QN	Шишка: інтенсивність коричневого забарвлення VG 4	слабка помірна сильна	1 2 3	
18 QL	Шишка: глянсуватість VG 4	відсутня наявна	1 9	
19 PQ	Насіннина: забарвлення VG 5	жовте коричнєве чорне	1 2 3	
20. QN	Дерево: тріщини кори за глибиною VG 2	мілкі середні глибокі	3 5 7	
21. (*) QN	Час початку розпускання верхівкової бруньки VS 3	ранній середній пізній	3 5 7	

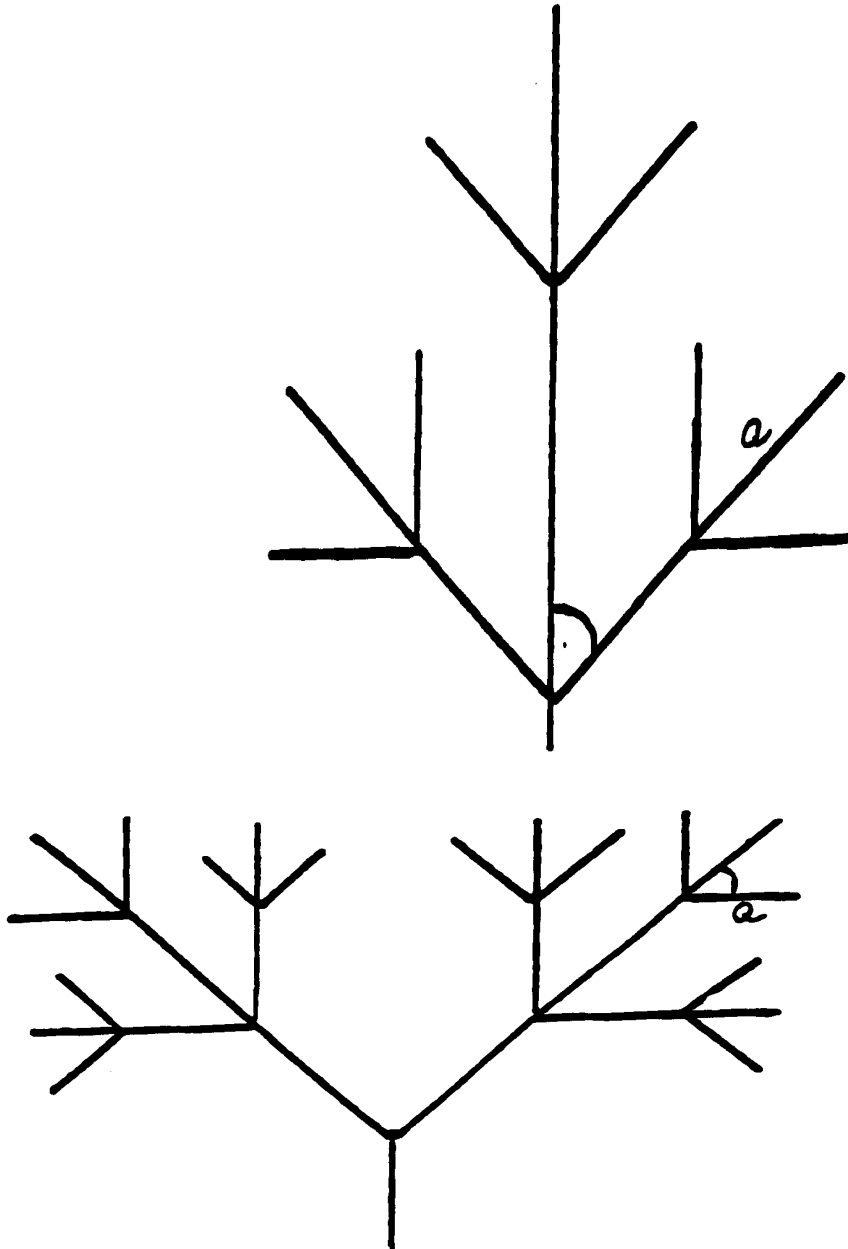
8. Пояснення до Таблиці ознак сортів кедр атласького

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку
1	Утворення галузок поточного року
2	Поява верхіткових бруньок
3	Розпускання верхіткових бруньок
4	Стиглі шишки
5	Стигле насіння

До 6 + 7. Лише для сортів з головним пагоном. Бокові гілки: кут між першими 5 см гілки і головною гілкою (6); Лише для сортів без головного пагона. Дерево: кут між гілками поточного і попереднього року (7).

(a) – гілка поточного року, (b) – бокова гілка першого порядку.

До 11. Гілки поточного року: кількість голів у пучку, шт.

Мала – до 26; середня – 26–32; велика – понад 32.

До 13. Хвоя: за довжиною, см.

Коротка – до 15; середня – 15–25; довга – понад 25.

До 14. Шишки: кількість на пагоні поточного року, шт..

1
Одна

2
дві

3
три

До 16. Шишка: за довжиною, см.

Коротка – до 7; середня – 7–12 ; довга – понад 12.

9. Література

1. Доброчаева, Д. Н. и др. Определитель высших растений Украины. / Д. Н. Доброчаева, М. И Котов, Ю. Н. Прокудин и др. – Изд. І. К.: Фитосоциоцентр. – 1999. – С. 62.
2. http://www.tsvetnik.info/pinophyta/cedrus_atlantica.htm // Кедр атласский